

gyítva észlelnénk, és a kibontakozó folyamatok (tematikus szakaszok, formarészek) egymásutánja helyett a mindenkori „itt-és-most” kapott nagyobb jelentőséget.

Nem kellett ahhoz abszolút hallással rendelkezni, hogy mindenki érezhesse a két nagylélegzetű kompozíció „egymásra-rímelését”, elsősorban az alaphangnemi azonosság révén, továbbá az E-dúr hangnem kitüntetett szerepe által. A zongoraverseny szélső tételeiben a c-moll intonációs körének jelentős „holdudvarát” figyelgettük meg, és mindkét kompozícióban felemelő hatásúan érvényesült a c-mollból C-dúrba kivilágosodó/emelkedő atmoszféra.

A gazdag diszkográfiával rendelkező, és koncerttermekben sem ritkán felcsendülő (tehát a hangversenylátogató zenebarátokat illetően ismertnek tekinthető) kompozícióknál az újra hallgatás élményéhez az interpretáció vitalitása adhatott többletet. És aki élt az élményszerzés vizuális többlet-lehetőségével, észrevehette azt a muzsikusi érzékenységet is, ami abban mutatkozott meg, hogy a karmester és a szólista egyaránt fontosnak tartotta a kommunikációt. Azért érdemes erre külön kitérni, mert nem ritka, hogy a kölcsönös bizalom jegyében másodlagosnak tartják a szemkontaktusban,

odafordulásban megmutatkozó gesztust. A zongoraverseny előadásának többlet-értéke volt ez a figyelem – ami valamennyi közreműködő részéről megbízható szolamtudást feltételez. Balog József, aki a Pannon Filharmonikusok visszatérő vendége, a tőle megszokott magas nívón teljesített; méltó közvetítőként a szerző és a hallgatóság között. (Fittler Katalin)

Budafoki Dohnányi Zenekar

2020. október 5.

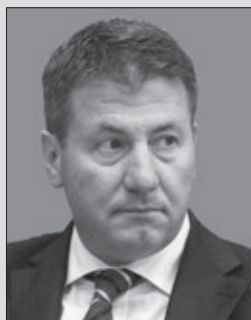
Zeneakadémia

Kitűnő hangversennyel kezdte meg hivatalos őszi idényét a *Budafoki Dohnányi Zenekar*. A műsoron Liszt *Funérailles* című zongoraművének Farkas Ferencről származó zenekari átírata, Dohnányi Ernő csellóra és zenekarra komponált, viszonylag korai *Konzertstückje* és Schubert „Nagy” *C-dúr szimfóniája* szerepelt. Az együtttest zeneigazgatója, *Hollerung Gábor* vezényelte; a versenymű szólistája *Perényi Miklós* volt.

Nem sok jelentős Liszt-zongoramű meghangszerelésébe vágtak bele az utókor zeneszerzői, talán elsősorban

TISZTELETJEGGYEL

Családi kör – zenei hagyomány

Az 1983-as *Ki Mit Tud?* televíziós vetélkedőn a nem túl blikkfangos „Egy duó” néven, dzsessz kategóriában indult egy testvérpár, Czikovszky Gábor és György. A szárnykürt-nagybőgő duó amerikai örökzöldek szólaltatott meg, az egyébként igen harsány mezőnyben valami egészen különleges zenei finomsággal. A műsornak annak idején nagy közművelődési jelentősége volt, a zsűri tagjai, akik nem csak hivatásuk mesterei, de általában igen jóbeszédű emberek is voltak, a produkciókat követő elemzéseikben, bírálataikban igyekeztek olyan dolgokat mondani, amik valamennyire általános érvénnyel is bírtak. A Czikovszky testvérek játéka hallatán Petrovics Emil zeneszerző valami olyasmiről beszélt, ami engem, aki gimnazistaként és komolyzenész szülők gyermekeként a könnyű műfajban próbálkoztam, mélyen érintett. Már csak azért is, mert a saját szüleim – hogy is mondjam csak – szeretetteljes távolságtartását reméltem rokonszenvvé fordítani azzal, hogy ha egy megkérdőjelezhetetlen klasszikus zenei

szaktekintély mond valami olyasmit, ami a zenei kvalitást nem a megszólaltatott műfajtól, hanem az együttműködés minőségétől teszi függővé. Petrovics akkor magas színvonalú kamarazenének nevezte a Czikovszky testvérpár játékát, ami mai füllel hallgatva is az volt. Ma már hiába keressük őket a koncertprogramokban: az invenciózus bőgős manapság az ország egyik legkiválóbb szemorvosa, a szárnykürtös Gábor olykor játszik még itt-ott, de alapvetően ő is civil foglalkozást űz.

A klasszikus zene és a dzsessz műfajában egyaránt otthonosan mozgó, vagy legalábbis innen oda, vagy onnan ide ki-kiruccanó muzsikuskorántsem ismeretlenek a zenetörténetben. Benny Goodman szving-klarinétos legendás játéka Bartók Kontrasztok c. darabjában, Chick Corea zongorista Bach és Bartók előadása, Sztravinszkij vonzódása a dzsesszhez közismert. De nem kell ilyen messze menni, hiszen – csak, hogy egy példát említsünk – a hazai dzsessz egyik doyenje, Deseő Csaba is évtizedeket töltött el az ÁHZ-NFZ brácsa szolamában, miközben a dzsesszvilág ünnepelt sztárja volt. Arról pedig, hogy az improvizáció képessége milyen fontos szerepet játszott, játszik a klasszikus zenei irodalom fejlődésében, megértésében, arról a cigányzenészeket tanulmányozó Erkel és Liszt Ferencről Dohnányi Ernőn át Fassang Lászlóig sokan és sokat tudnának mesélni.

A járványügyi rendelkezések miatti óvatosan induló őszi szezonban két kiváló magyar jazz zongorista adott koncertet zenekari kísérettel. Oláh Krisztián quartettjével és a

azért nem, mert Liszt olyan szétválaszthatatlanul összeforrott hangszerével. Farkas Ferenc mégis megtette, és az eredmény igazolja őt: átírata nem erőszakolja meg az anyagot, sokkal inkább áttetszővé teszi a kompozíciót, segít eligazodni a különböző anyagok és karakterek egymáshoz való viszonyában. A zenekar a megrendülés és fájdalom mélyről jövő első hangjai után, a kitárulkozó tutti hangzást imponáló erővel és tisztasággal szólaltatta meg, és Hollerung Gábor ízléssel, de határozatosan idézte fel a partitúra színeit, a kitárulkozó dallamokat és a hatalmas fokozásokat.

Dohnányi „Konzertstück”-ként megjelölt concertinóját meglehetősen ritkán lehet hallani, pedig igen szép, sikerült alkotás, és nem is valamiféle nyaktörő technikai nehézségeket tartogató bravúrdarab. Műsorra tűzése mindenképpen dicséretes, az pedig, hogy Perényi Miklós elvállalta az előadását, kiváltképpen öröndetes. A darab három szakasza – lényegében tétele – szünet nélkül követi egymást; ha valamiben nem teljesen versenyműszerű, akkor az a csellószólam beszédes-lírai jellege. A szólóhangszer mindjárt a kezdő ütemekben belép, és csak rövid szakaszokra hallgat el, egyébként szinte folyamatos párbeszédet folytat a zenekarral. Egyáltalán, az

egész mű lényege a folyamatosság, amelyet a karmester jól érvényesített. Az állandó jelenlét fokozott koncentrációt követelt a szólistától is; ez Perényi esetében persze amúgy is az első hangtól az utolsóig maximális.

A darab expresszív karaktere, melódiáinak érzelmi telítettsége mindvégig lekötötte figyelmünket a mű első szakaszában, jóllehet az talán nem tartalmazott igazán jellegzetes, nehezen felejthető anyagot. A középső részben – a „lassú tételben” – azonban a maga mélyből induló cselló-dallamívével, a fúvósok sóvárgó harmóniáival, az éjszaka illatait árasztó, de mégsem nyomasztó vagy tragikus atmoszférájával Dohnányi éppen azt az egyszere, semmi másra nem emlékeztető hatást éri el, ami egyművet igazán emlékeztetéssé tesz. Perényi játékanak kifejezése itt már szinte transzcendenssé vált, és a varázslathoz Hollerungék is hozzátették a magukét. A harmadik szakasz erőteljes, drámai hangon indul, és néhány nagy fokozás a diadalmas hangütés „igazi” versenyműhöz teszi hasonlóná. Dohnányi azonban megint eredeti megoldást választ, és egy éneklő csellótéma és egy hosszú és zeneileg tartalmas cadenza után lenyugtatja a szenvedélyeket, és egy idilli, a közép-rész levegőjét idéző zárószakaszban pianissimóban csendíti

Budapesti Vonósokkal adta elő saját szerzeményeit a Zeneakadémia Solti termében (október 25.). Majd néhány nappal később az Óbudai Danubia Zenekar működött közre Oláh Kálmán, Krisztián édesapjának 50. születésnapjára hangversenyén (MŰPA, október 28.), ahol az ünnepelt pianista életművének fontosabb zenekari művei hangzottak el. A családi és egyben a magyarországi zenei világgal való összefüggések már önmagukban érdekesek, hiszen Oláh Kálmánnak nem csak édesapja, de mindkét nagypapa is neves cigányprímás volt. Ő maga a dzsessztől talált utat a klasszikus zenéhez, mintegy rácsodálkozva erre a végtelen univerzumra. A klasszikus darabok parafrázisain át jutott el a nagyzenekari hangzásba illesztett önálló kompozíciókig, amik – s ez a születésnapjára hangversenyen is érezhető volt – nagyon különböző hatást váltottak ki a közreműködő Danubia Zenekar, Kovács László keze alatt játszó muzsikusaiból. Elképesztően sokarcú, harmóniai találékonyságával, lenyűgöző improvizatív zongorajátéka mellett Oláh Kálmán megkapó igyekezettel ragadja meg a XX. századi modern zenei tradíciót, és kiváló jazz muzikus társaival együtt gyakran sikeres kísérletet tesz arra, hogy a felelgetős konstrukción túl valóban szervesüljön tudjon a szimfonikus zenekari és a jazz band hangzás. Ennek kapcsán ki kell emelni a dobos, Balázs Elemér szerepét, aki mint a leginkább csak a jazz-re jellemző hangszer virtuóza, nemcsak „a ritmust hozza”, hanem valami magától értetődő természetességgel reagál a megszólaló dallamívekre úgy, hogy a darab lüktetése nem az egyenletes ütések, hanem az egymásba kapcsolódó motívumok

által jelenik meg – mitsem engedve a ritmikai feszességből. Ennek hallatán persze nem lehet nem felidézni Petrovics Emil mondatait a magas színvonalú kamarazenélésről, már csak azért sem, mert a Czvikovszky testvérek a 90-es évek elején sokat játszottak együtt Oláh Kálmánnal és Balázs Elemérral.

Oláh Krisztián szerzői estje más volt, mint édesapjáé. Ő a komolyzene felől érkezett a jazz-hez, a klasszikus konzervatóriumi képzés elsajátította vele a zongorairodalom megannyi remekművét, és – mint egy interjújában elmondta – bár a XX. századi és kortárs komponisták felől közelített zeneszerzői munkájához, középiskolás éveit a barokk és romantikus művek határozták meg. A zeneakadémiai koncerten érezhető volt, hogy a fiatal szerző magával tudta ragadni a Budapesti Vonósokat, akiknek ugyan nem jutott feltétlenül egyenrangú szerep, mégis inkább kirajzolódott egy egységes kompozíció íve. Itt is – az összes közreműködő kiválósága mellett – meg kell említeni az ütős, Serei Dániel szerepét, aki a klasszikus zenei hagyománnyal a szó szoros értelmében a vérben, fontos szerepet tölt be a különböző zenei világok összehangolásában. Amikor a koncert végeztével a Zeneakadémia sokat látott előcsarnokában a Petrovics tanítvány Serei Zsolt zeneszerző, úgy is mint büszke apa, a csellisták nagy öregje, a Budapesti Vonósokat kezdettől fogva mentoráló Botvay Károly és az Oláh familia számos tagja együtt örült a sikernek, ismét nyilvánvalóvá vált, hogy milyen gazdag és szerteágazó gyökérből táplálkozik a mi zenei világunk – műfaji határokon innen és túl.